

Голас Радзімы

№ 28 (1806)
14 ліпеня 1953 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.



З трапятаннем вымаўляючы велічнае, бясконца дарагое слова Радзіма, мы часта прыгадваем «кавалачак зямлі, прыпаўшы к тром бярозам, далёкую дарогу за лясом, рачулку са скрипучым перавозам, пясчаны бераг з нізкім лазняком»,— як напісаў у вершы «Радзіма» выдатны савецкі паэт Канстанцін Сіманюк. Можна і гэты звычайны беларускі пейзаж напаміць некаму з нашых землякоў найдаражэйшае ў свеце месца, якое убачыў і запомніў у дзяцінстве,— сцежку, па якой бегаў у лес па грыбы ці ганяў на пашу кароў, родную вёску, дзе і цяпер шчасліва жывуць яго родныя і знаёмыя.

Фота М. СКАРАХОДА.

падзеі • людзі • факты

НАЗНАЧЭННІ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР паставіў назначыць Старшынёй Савета Міністраў Беларускай ССР Уладзіміра Бровікава.

За актыўную і плённую работу на пасадзе другога сакратара ЦК Кампартыі Беларусі Уладзімір Бровікаў узнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Аляксандр Аксёнаў вызвалены ад абавязкаў Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР у сувязі з пераходам на іншую работу. Ён узнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР за шматгадовую і плённую дзейнасць у Кампартыі Беларусі.

**СТАРШЫНЯ
САВЕТА МІНІСТРАЎ
БЕЛАРУСКАЙ ССР
БРОВІКАЎ
УЛАДЗІМІР ІГНАТАВІЧ**



Бровікаў У. І. нарадзіўся ў 1931 годзе ў горадзе Ветцы Гомельскай вобласці Беларусі. Член КПСС з 1958 года. Адукацыя вышэйшая — закончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У. І. Леніна і Акадэмію грамадскіх навук пры ЦК КПСС. Кандыдат філасофскіх навук.

З 1955 года знаходзіўся на журналісцкай рабоце ў Віцебскай вобласці — рэдактар суражскай і аршанскай раённых газет, міжраённай газеты «Дняпроўская праўда» і аб'яднанай аршанскай газеты «Ленінскі прызыў». З 1963 года — намеснік сакратара парткома Аршанскага вытворчага калгасна-саўгаснага ўпраўлення, а з 1965 года — другі сакратар Аршанскага райкома Кампартыі Беларусі. Пасля заканчэння АГН пры ЦК КПСС у 1969 годзе быў рэдактарам абласной газеты «Віцебскі рабочы», затым — сакратаром Віцебскага абкома Кампартыі Беларусі.

У 1972—1978 гг. Бровікаў У. І. працаваў на адказных пасадах у апаратах Цэнтральнага Камітэта КПСС, з іх больш пяці гадоў — намеснікам загадчыка аддзела арганізацыйна-партыйнай работы.

З 1978 года Бровікаў У. І. — другі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі. На XXVI з'ездзе КПСС выбран членам Цэнтральнага Камітэта КПСС, з'яўляецца дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР і дэпутатам Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

АФІЦЫЙНЫЯ СУСТРЭЧЫ

**САВЕЦКА-
ЗАХОДНЕГЕРМАНСКІЯ
ПЕРАГАВОРЫ**

Па запрашэнні савецкага кіраўніцтва ў Маскве знаходзіліся Федэральны канцлер ФРГ Г. Коль і намеснік Федэральнага канцлера, міністр замежных спраў ФРГ Г.-Д. Геншэр. У Крамлі адбыліся савецка-заходнегерманскія перагаворы, у час якіх былі абмеркаваны пытанні двухбаковых адносін паміж СССР і ФРГ і найбольш актуальныя праблемы сучаснага міжнароднага жыцця. Вялікая ўвага была ўдзелена праблеме забеспячэння еўрапейскай бяспекі, якая набывае асобую вострыню ў сувязі з планами размяшчэння ў Заходняй Еўропе, перш за ўсё на тэрыторыі ФРГ, новай амерыканскай ядзернай зброі сярэдняй дальнасці.

Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Ю. У. Андропоў у час гутаркі з Г. Колям адзначыў, што палітыкі краін НАТО пастаянна паўтараюць, быццам СССР пойдзе на ўступкі ў Жэневе пасля завозу ў Заходнюю Еўропу новых амерыканскіх ракет. Гэта — глыбокая і небяспечная памылка, працягваў Ю. У. Андропоў. Калі ўжо дойдзе да размяшчэння, мы не пазіцыі свае здаваць будзем, не абарону сваю аслабляць, а прыемем своечасовыя і эфектыўныя меры ў адказ,

якія ахаваюць бяспеку СССР і яго саюзнікаў.

Ю. У. Андропоў і Г. Коль былі адзіныя ў думцы, што, нягледзячы на разыходжанне ў пазіцыях бакоў па раду важных пытанняў, шчыры абмен думкамі быў карысным. Яны ўмовіліся ў далейшым падтрымліваць кантакты адзін з адным.

Гельмут Коль зрабіў паездку па краіне.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

**ЗНАЁМСТВА
З РЭСПУБЛІКАЙ**

Тры дні знаёмілася з рэспублікай дэлегацыя Дэмакратычнага руху жанчын Ізраіля—прагрэсіўнай арганізацыі, якая змагаецца за мір. Дэлегацыя на чале з членам сакратарыята руху Эдай Тандлер знаходзілася ў Савецкім Саюзе на запрашэнні Камітэта савецкіх жанчын.

У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР яго сакратар Л. Чагіна расказала гасцям пра актыўны ўдзел жанчын рэспублікі ў сацыяльна-эканамічным жыцці, у кіраванні дзяржавай.

Члены дэлегацыі наведалі 4-ю дзіцячую клінічную бальніцу горада Мінска, калгас імя Гастэлы Мінскага раёна. У Беларускім таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі адбылася сустрэча з прадстаўнікамі грамадскай сталіцы. На гутарцы ў Беларускім музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны сваімі ўспамінамі падзяліліся ветэраны баёў за вызваленне рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, былыя партызанкі і падпольшчыцы.

**ПОЕЗД ДРУЖБЫ
З ФРАНЦЫІ**

Брэст першым з савецкіх гарадоў сустрэў поезд міру і дружбы з Францыі. Сярод яго ўдзельнікаў прадстаўнікі розных слаёў французскага грамадства—рабочыя і студэнты, выкладчыкі і сваявольныя служыцелі, прафсаюзныя актывісты і дзеячы палітычных партый.

У легендарнай Брэсцкай крэпасці госці азнаёміліся з экспанатамі музея, якія расказваюць пра гераізм абаронцаў цытадэлі.

Доўга стаяла перад мармуровай плітой з імёнамі жанчын і дзяцей, якія загінулі, не паспеўшы пакінуць крэпасць, былая ўдзельніца француз-

скага руху Супраціўлення, маці пяцёрых дзяцей Палет Раф'е з Ліможа.

— Нельга дапусціць, каб ахвяры, якія прынеслі на алтар перамогі над гітлераўскім фашызмам народы нашых краін, былі дарэмнымі, — сказала яна. — Нельга дапусціць, каб свет зноў апынуўся на грані ваеннай катастрофы. Як і тысячы маіх суайчыннікаў, я не магу згадацца з натаўскім рашэннем аб новых амерыканскіх еўракетках. Таму я тут, сярод удзельнікаў поезда міру і дружбы.

МАЙСТАР МАКІЯЖА



Золушкі ператвараюцца ў прынцэс не толькі на кінастудыях. Ларыса ЛАБУЦІНА [на здымку]—прызёр міжнароднага конкурсу касметолагаў — памагае стаць больш маладымі і прыгожымі сотням мінчанак. Яна—майстар макіяжа. Многія ачышчальныя асяжаючыя эмульсіі, пажыўныя крэмы і маскі, створаныя па яе рэцэптах, вяртаюць тонус скуры. Пра іх як пра сродкі дэкарэтыўнай касметыкі Л. Лабуціна расказвае ў кнізе, якая неўзабаве выйдзе ў выдавецтве «Полымя».

З тэхнікі макіяжа Ларыса Лабуціна не робіць сакрэтаў. Ахвотна дзеліцца ўсім, што ведае. Ёй самой многае з гэтай прафесіі перадала маці — вядомы касметолаг. Затым мінскае медвучылішча, чатырнаццаць гадоў практыкі ў сталічным салоне «Мара». Цяпер Ларыса Лабуціна працуе ў эксперыментальнай лабараторыі цырульнага і касметычнага майстэрства.

цінка вярхоўнай улады, ён на-дзелены паўнамоцтвамі не толькі вырашаць усе пытанні, аднесеныя да яго кампетэнцыі, але і выступае як праваднік агульнадзяржаўных рашэнняў. Несумненна, Саветы адраджваюцца маштабамі сваёй дзейнасці, унутранай арганізацыі. У той жа час кожны Савет выказвае волю выбраўшага яго насельніцтва, удзельнічае ў фарміраванні і ажыццяўленні адзінай дзяржаўнай палітыкі.

Важнейшым прынцыпам дзейнасці народных дэпутатаў з'яўляецца спалучэнне імі дзяржаўнай дзейнасці з вытворчай. У нас няма дэпутатаў-прафесіяналаў. Дэпутат не працуе на сваёй вытворчасці толькі ў перыяд сесій Савета і, калі ён член той ці іншай яе пастаяннай камісіі, у час яе пасяджэнняў. Такая практыка дае магчымасць дэпутату добра ведаць, чаго хочучы яго выбаршчыкі, не адрывацца ад іх, рэгулярна сустракацца з імі і абмяркоўваць праблемы, якія паўстаюць перад Саветамі. нас паўсюдна строга захоўваецца такі важнейшы дэмакратычны прынцып у дзейнасці Саветаў, як справяднасць дэпутатаў перад выбаршчыкамі, перад калектывамі працоўных. Летась адбылося 97,4 тысячы сходаў, на якіх са справяднасцю выступалі дэпутаты. Прысутнічала звыш 6,7 мільёна выбаршчыкаў. На гэтых сустрэчах уносяцца прапа-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Уся ўлада ў нашай краіне належыць народу. Яе паўната і суверэнітэт забяспечваюцца эканамічнымі, сацыяльна-палітычнымі, юрыдычнымі і арганізацыйнымі гарантыямі. Яны замацаваны ў Канстытуцыі СССР, канстытуцыях саюзных і аўтаномных рэспублік. Галоўная эканамічная гарантыя народаўладдзя — грамадская ўласнасць на сродкі вытворчасці, сацыялістычная сістэма гаспадарання. У гэтым яе прынцыповае адрозненне ад дэмакратыі буржуазнай.

Важнейшымі сацыяльна-палітычнымі асновамі дзяржаўнай улады працоўнага народа з'яўляюцца: непарушны саюз рабочых, сялян, інтэлігенцыі, адзінства многанацыянальнага савецкага народа, яго згуртаванасць вакол Камуністычнай партыі. Сапраўдны дэмакратычны характар сацыялістычнай дзяржавы праяўляецца перш за ўсё ў тым, што пастаянную і адзіную яго аснову складаюць выбарныя, прадстаўнічыя органы, самыя масавыя арганізацыі — Саветы народных дэпутатаў. У артыкуле 2 Канстытуцыі СССР гаворыцца: «Народ ажыццяўляе дзяржаўную ўладу праз Саветы народных дэпутатаў, якія складаюць палітычную аснову СССР».

Дэмакратычны характар Саветаў праяўляецца ўжо ў парадку іх утварэння. Яны выбіраюцца непасрэдна самім народам на аснове ўсеагульнага, роўнага і прамога выбарчага права пры тайным галасаванні. У Саветах прадстаўлены пера-

- ◆ ХТО ЗАЙМАЕ ПАРЛАМЕНЦКІЯ КРЭСЛЫ?
- ◆ ПАД КАНТРОЛЕМ ВЫБАРШЧЫКАЎ
- ◆ ДЭПУТАТУ ДАДЗЕНЫ НАКАЗ...

САВЕТЫ — УЛАДА НАРОДНАЯ

даваць людзі горада і вёскі, прадстаўнікі ўсіх слаёў грамадства, розных прафесій і ўзростаў. У Беларусі налічваецца 1 862 абласныя, раённыя, гарадскія, раённыя ў гарадах, пасялковыя і сельскія Саветы. На прайшоўшых 20 чэрвеня 1982 года выбарах у мясцовыя Саветы народных дэпутатаў Беларускай ССР 18-га склікання было выбрана 85 398 дэпутатаў. Сярод іх рабочыя складаюць 41,1 працэнта, калгаснікі — 27,8 працэнта. Жанчын налічваецца 49,6 працэнта, беспартыйных — 57,1 працэнта.

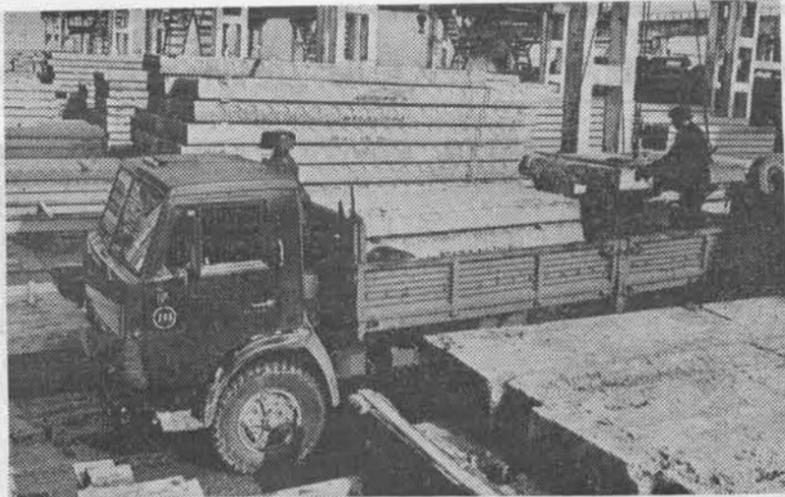
Аб тым, што Саветы з'яўляюцца органамі народаўладдзя, выказваюць волю і інтарэсы ўсіх класаў і сацыяльных слаёў насельніцтва, сведчыць і склад Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. У ім 485 дэпутатаў, больш палавіны з якіх рабочыя і калгаснікі, гэта значыць людзі, занятыя ў сферы матэрыяльнай вытворчасці. Жанчыны складаюць 37,1 працэнта, беспартыйныя — 32,4 працэнта. 89 дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР маладыя людзі ва ўзросце да 30 гадоў. У ліку дэпутатаў вы-

шэйшага органа ўлады рэспублікі, напрыклад, Валяціна Булава, прадзільшчыца Баранавіцкага баваўнянага камбіната, лаўрэат Ленінскай прэміі СССР, Воляга Аўраменка, настаўніца Уваравіцкай сярэдняй школы, народная настаўніца СССР, Алена Сцепановіч, свінарка калгаса імя Калініна Нясвіжскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы, Міхаіл Савіцкі, народны мастак СССР, Аляксандр Дубко, старшыня калгаса «Прагрэс» Гродзенскага раёна, Аляксей Антонаў, галоўны ўрач ухастковай бальніцы Лёзненскага раёна, Іван Шамакін, народны пісьменнік Беларускай ССР.

Для параўнання адзначу, што ў кангрэсе ЗША практычна няма рабочых, фермераў, а жанчын і неграў можна пералічыць па пальцах. Сенат самі амерыканцы называюць «клубам мільянераў». 3 500 дэпутатаў бундэстага ФРГ рабочых столькі, што іх можна пасадзіць на адной невялікай канапе. Прыкладна такая ж сітуацыя і ў іншых капіталістычных краінах Захаду.

Дэпутат любога Савета — ад Вярхоўнага да сельскага — з'яўляецца ў нас дзяржаўным дзеячам. Ад імя народа, па даручэнню выбаршчыкаў сваёй акругі ён удзельнічае ў кіраванні дзяржаўнымі справамі. Дэпутацкая дзейнасць у нашай краіне з'яўляецца выдатнай школай, у якой праходзяць навуку кіравання дзяржавай мільёны працоўных. Гэтым садзейнічае і прынцып зменнасці дэпутатаў, дзякуючы якому ў кожным скліканні ў Савет выбіраецца значная частка новых дэпутатаў. У мясцовых Саветах рэспублікі 18-га склікання налічваецца 42,5 тысячы дэпутатаў, якія не былі дэпутатамі мінулага склікання. Абнаўленне складала амаль 50 працэнтаў. Склад дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР у бягучым скліканні абнавіўся на 74,8 працэнта.

Прынцыповая асаблівасць сацыялістычнай дэмакратыі — гэта адзінства Саветаў народных дэпутатаў ад Вярхоўнага Савета СССР да сельскіх Саветаў. Любы наш Савет ёсць час-



Баранавіцкі камбінат жалезабетонных канструкцый — адзін з самых буйных у рэспубліцы. Пліты пустотнага насцілу, фермы, палі і калоны, выпускаемыя тут, ідуць на будуючыя аб'екты «Гомсельмаша», Беларускага аўтазавода, Кобрынскай прадзільна-тэкстільнай фабрыкі, у іншыя адрасы. Калектыў прадпрыемства сёлета павінен даць важнейшым новабудовам Бе-

ларусі больш за 170 тысяч кубічных метраў зборнага жалезабетону.
НА ЗДЫМКАХ: брыгадзір фармоўшчыкаў кавалер ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга А. ЯКУБОВІЧ; адгрузка новабудовам рэспублікі пліт пустотнага насцілу.

Фота Э. КАБЯКА.

ХАРЧОВАЯ ПРАГРАМА СССР

ПРАЎДА І МІФЫ

Анатоль ЦЮЦЮНІКАЎ, член-карэспандэнт Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя У. І. Леніна, адказвае на пытанні карэспандэнта АДН Эмы ВЯРШЫНІНАЙ.

— У заходняй прэсе і сёння з'яўляюцца розныя домыслы з прычыны прыняцця ў СССР у маі 1982 года Харчовай праграмы, разлічанай да 1990 года. Му-сіруюцца матывы «пажарных мер» выратавання сельскай гаспадаркі СССР, «ліквідацыі голаду» і іншыя...

— Тэндэнцыянасьць такіх выступленняў відавочная, па-мойму, для тых, хто хоць трошкі знаёмы з жыццём савецкіх людзей, з гісторыяй нашай краіны і гаспадарчай практыкай. Замест пустых нападак на буйнейшую за апошнія гады акцыю, якая стымулюе аграрны сектар савецкай эканомікі, я парэкамендаваў бы заходнім апанентам не забывацца пра тое, што Савецкі Саюз за кароткі тэрмін не толькі поўнасьцю вырашыў праблему харчавання, але і значна палепшыў структуру харчавання насельніцтва. Між іншым, да ведама, у 1911 годзе ў Расіі галадала 30 мільёнаў чалавек — кожны пяты жыхар краіны. Сёння ў нас і размовы не можа быць пра голад.

Сельскагаспадарчая вытворчасць у СССР развівалася ў цэлым значна хутчэй, чым гэта прадказвалі, напрыклад, амерыканскія эксперты. За апошнія 25 гадоў тэмпы яе штогадовага прыросту ў сярэднім складалі 3,4 працэнта. І самае галоўнае — яны апырэджавалі і апырэджаваюць тэмпы росту насельніцтва. У выніку спажыванне прадуктаў харчавання ў Савецкім Саюзе з 1951 года ўзрасло ўдвая.

Харчова праграма нацэлена галоўным чынам на хуткі рост вытворчасці і забеспячэння насельніцтва больш высокакаларыйнымі прадуктамі. Паводле афіцыйнай даведкі ФАО (міжнародная арганізацыя па пытаннях харчавання), кожны жыхар СССР спажывае ў суткі 3 443 калорыі, ЗША — 3 539. Але ў структуры спажывання ў ЗША значную ўдзельную вагу займаюць прадукты жывёлагадоўлі, у нас — прадукты раслінаводства. Павысіць прадукцыйнасць жывёлагадоўлі — вось ключавая і першачарговая задача, звязаная з далейшым паляпшэннем структуры харчавання савецкіх людзей.

— Як вы ацэньваеце сённяшняю ролю аграрнага сектара ў эканоміцы краіны?

— Значэнне аграрнага сектара ў эканоміцы Савецкай дзяржавы вельмі вялікае. Ён пастаўляе сваю прадукцыю прыкладна 60 галінам народнай гаспадаркі і атрымлівае ўсё неабходнае ад 80 іншых галін.

У аграпрамысловым комплексе (АПК), як мы называем галіны, звязаныя з сельскай гаспадаркай, сканцэнтравана цяпер больш трэці асноўных сродкаў вытворчасці краіны і амаль палавіна ўсіх занятых у сферы матэрыяльнай вытворчасці. АПК дае каля 46 працэнтаў прыбавачнага прадукту. Калі палепшыць эфектыўнасць гэтага сектара, то вынікі адаб'юцца на ўздыме ўсёй эканомікі краіны. А гэта асабліва важна ў цяперашняй сітуацыі, калі інтэнсіфікацыя эканомікі стала асновай гаспадарчай палітыкі.

— Харчова праграма намячае ажыццяўленне шэрагу мер, якія стымулююць развіццё навуковых даследаванняў і паскарэнне ўкаранення ў вытворчасць галін АПК дасягненняў навукі. У чым гэтыя меры канкрэтна заключаюцца?

— Распрацаваны шэраг мэтавых, комплексных праграм, для рэалізацыі якіх вызначаны канкрэтныя выканаўцы і пастаўлены канкрэтныя задачы. Адна з такіх праграм, напрыклад, «Павелічэнне вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі на прамысловай аснове».

У адпаведнасці з ёй вучоныя працуюць над вывядзеннем новых парод, тыпаў, ліній і кросаў жывёл і птушак. Намечана распрацаваць 17 новых тэхналагічных працэсаў вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі, сем з якіх плануецца ўкараніць у практыку калектывных і дзяржаўных гаспадарак к 1985 году.

У малочнай жывёлагадоўлі фарміруюцца статкі з гадавым удоём ад каровы 5 і больш тысяч кілаграмаў малака з утрыманнем тлущу 3,8—4,2, бялку 3,3—3,4 працэнта. А выкарыстанне новых тэхналогій на малочных фермах дазволіць знізіць затраты корму да 0,8 цэнтнера кармавых адзінак на цэнтнер малака (замест 1,4 цэнтнера ў сярэднім па дзяржаўных гаспадарках краіны за прайшоўшае пяцігоддзе). Распрацаваныя тэхналогіі дазваляць дасягнуць вагу

жывёл на адкорме да 560—600 кілаграмаў у 15—16-месячным узросце.

Праграма па развіццё і ўмацаванню кармавой базы прадугледжвае шырокае распаўсюджанне новых высокаўраджайных сартоў кармавых культур, прагрэсіўных, комплексна-механізаваных тэхналагічных працэсаў вытворчасці, перапрацоўкі, нарыхтоўкі і захоўвання кармоў.

Вялікі зрухі плануецца і ў іншых галінах аграрнага сектара.

— Як вы казалі, для Савецкага Саюза характэрны аперэджальныя тэмпы прыросту прадуктаў харчавання ў параўнанні з прыростам насельніцтва. Ці захавецца гэтая тэндэнцыя ў бліжэйшыя гады?

— За апошнія пятнаццаць гадоў спажыванне мяса і мясапрадуктаў у разліку на жыхара СССР узрасло на 41 працэнт, малака і малочных прадуктаў — на 25 працэнтаў, яек — амаль удвая. К 1990 году плануецца дасягнуць спажывання мяса на душу насельніцтва да 70 кілаграмаў (прырост — 22,8 працэнта), малака і прадуктаў з яго да 330—340 кілаграмаў (на 12 працэнтаў). Насельніцтва ж краіны, паводле прагнозаў, к канцу стагоддзя павялічыцца прыкладна на адзінаццаць працэнтаў і дасягне 300 мільёнаў. Так што, як бачыце, тэндэнцыя апырэджання вытворчасці прадуктаў харчавання захавецца.

Вядома, дасягнуць намечаных паказчыкаў не проста. Перш за ўсё з-за складаных прыродна-кліматчных умоў. Біялагічныя патэнцыяльныя тэрыторыі СССР у 2,4 раза ніжэйшыя, чым у ЗША, у 2,25 — чым у Францыі, у 1,7 — чым у ФРГ, у паўтара раза ніжэй, чым у Англіі. Каля трох чацвёртых збожжавых — важнейшых з культур, што вырошчваюцца ў Савецкім Саюзе, — краіна атрымлівае ў раёнах, дзе сістэматычна бываюць засухі. У ЗША, напрыклад, толькі адзін працэнт зямлі размешчаны ў зоне рызыкаўнага земляробства.

Словам, на вытворчасць любога сельскагаспадарчага прадукта ў СССР пакуль затрачваецца праца і сродкаў у сярэднім у тры-пяць разоў больш, чым, скажам, у ЗША (па пшаніцы — не менш чым у тры разы). Скараціць гэтыя затраты, адначасова ўзняўшы вытворчасць, дапаможа выкананне Харчовай праграмы.

моцнаму цэплавому ўдару, а затым ажыццяўляецца хуткае ахаладжэнне яе за кошт цэпладдачы ў глыбіню дэталі.

Рэсурс работы дэталей і вузлоў у выніку павысіўся ў 1,5 — 2 разы. Узрасла культура вытворчасці. Эканамічны эффект новаўвядзення — да 700 тысяч рублёў у год.

Сёлета калектыў завода плануе ўвесці ў дзеянне яшчэ адну лазерную ўстаноўку, прызначаную для звэркі, рэзкі і тэрмічнай апрацоўкі дэталей складанай канфігурацыі.

Для загартоўкі металу на Мінскім аўтазаводзе створана ўстаноўка з прымяненнем лазернага промяня. Працэс апрацоўкі дэталей прости. З рэзантара выпраменьванне трапляе на факсіруючыя лінзы, а ад іх — на апрацоўваемыя паверхні дэталей. Тэмпература промяня дасягае такой каласальнай велічыні, што дазваляе награвіць паверхню дэталей са скорасцю да мільёна градусаў у секунду. Імпульс працягваецца ўсяго тысячную долю секунды. За гэты час абпрацоўваемая паверхня падвяргаецца

ПРАМЕНЬ ЗАГАРТОЎВАЕ ДЭТАЛЬ

СТУПЕНІ ДАБРАБЫТУ

ЗА КОШТ КАЛГАСА

Каля 15 гадоў назад сялянам калектывнай гаспадаркі «Рассвет» Магілёўскай вобласці давялося вырашаць нялёгкую задачу: каго выбраць старшынёй замест памёршага Кірыла Арлоўскага, героя дзвюх войнаў, выдатнага кіраўніка, які здолеў у цяжкія пасляваенныя гады вывесці некалі слабую гаспадарку ў перадавую. Усе сшыліся на тым, што пасля Арлоўскага павінен стаць Васіль Старавойтаў, вопытны спецыяліст сельскай гаспадаркі. Як паказала жыццё, выбар быў зроблены правільны.

Новы старшыня стаў на чале калгаса, калі пачала ажыццяўляцца комплексная праграма інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі СССР. «Рассвет» было вырашана ператварыць са шматгаліновай, дзе ні адна галіна не была дамінаруючай, у гаспадарку, якая спецыялізуецца ў мяса-малочным напрамку пры адначасовым развіцці бульбаводства.

Першае, што зрабілі: малочны і адкормачны статак сканцэнтравалі на асобных фермах. Затым былі пабудаваны тры буйныя сучасныя механізаваныя комплексы: свінагадоўчы, малочны і для адкорму буйной рагатай жывёлы. Удзялілі самую пільную ўвагу работе па паляпшэнню племянных і прадукцыйных якасцей жывёлы. Дойны статак замянілі высокапрадукцыйнымі пародамі кароў. Усё калгаснае пагалоўе свіней, у тым ліку і матачнае, адкармілі і прадэлі дзяржаве. Замест яго закупілі 1113 племянных жывёл, і ўжо праз год у чатыры разы павялічылі вытворчасць свініны.

У «Рассвете» пры Старавойтаве значна вырасла і ўраджайнасць збожжа: за дзесяць год з 18,5 да 40,5 цэнтнера з гектара. За гэты час гаспадарка стала высокамеханізаванай, усе яе галіны пераведзены на прамысловую аснову. У калгасе пачала даваць прадукцыю першая ў рэспубліцы ферма-аўтамат па адкорму свіней на дзесяць тысяч галоў. Грашовы даход гаспадаркі павялічыўся ўдвая, чысты прыбытак — больш чым у тры разы.

Збалансаванае ажыццяўленне праграмы, накіраванай на сацыяльнае развіццё калгаснікаў, павышэнне іх жыццёвага ўзроўню, бадай, адна з самых яркіх і значных з'яў, якія адбыліся ў гаспадарцы пры Старавойтаве.

Калгас вядзе будаўніцтва новага жыллага пасёлка з усімі камунальнымі зручнасцямі на тры тысячы чалавек. Пры кожным доме прадугледжаны памяшканні для хатняй жывёлы, агарод з плодowym садам. У пасёлку ёсць гандлёвы цэнтр з рэстаранам і кафе, шасціпавярховая гасцініца. Створана зона адпачынку са штучным вадасховішчам, паркам, стадыёнам. Узведзены Палац культуры, дзе працуюць калгасная музычная школа, студыя выяўленчага мастацтва, калектыў мастацкай самадзейнасці (200 чалавек) з танцавальным і вакальным гурткамі, інструментальным ансамблем і духавым аркестрам. Тут жа аматары спорту займаюцца ў розных спартыўных секцыях.

Механізацыя і аўтаматызацыя працы дазволілі не толькі ў 2,5 раза павялічыць зароботную плату калгаснікаў, але і далі людзям значны дадатковы вольны час. І кожны яго выкарыстоўвае з найбольшай для сябе карысцю. Гэтак са дзейнічаюць грамадскія фонды спажывання калгаса, якія ўтвараюцца з прыбытку гаспадаркі. За іх кошт наладжана бясплатнае аднаразовае харчаванне калгаснікаў. Больш чым пяцьсот чалавек штогод бясплатна ўмацоўваюць здароўе ў калгасным доме адпачынку і прафілакторыі і робяць турысцкія паездкі па культурных цэнтрах краіны. Штогадоваы водпуск сялян прадоўжаны з 15 да 18 дзён, а для тых, хто праводзіць яго ў калгасным доме адпачынку, — да 21 дня. Расходы за горавае харчаванне школьнікаў, утрыманне дзяцей у садзе-яслях, музычнай школе і калгасным піянерскім лагерах таксама ўзяла на сябе гаспадарка.

Леанід ТРУХАНОВІЧ.

В БЕЛОРУССИЮ НА ОТДЫХ ПРИЕХАЛИ ДЕТИ ЗАРУБЕЖНЫХ ЗЕМЛЯКОВ

ИХ ВСТРЕТИЛИ как друзей, которым всегда рады, с которыми готовы поделиться всем самым лучшим. И гости, дети наших земляков из Австрии, Бельгии и Швеции, сразу почувствовали открытость, тепло и радушие хозяев, быстро перезнакомились и подружились, и уже трудно определить, где белорусские, а где иностранные ребята.

Больше двадцати лет приезжают в Белоруссию на отдых дети и внуки наших земляков, которым по воле судьбы приходится жить в разлуке с Родиной. Ни время, ни расстояние не властны над их святым чувством к земле, к народу, из которого они вышли. Люди бережно хранят родной язык, обычаи.

Майя Альвариса, сопровождающая детей из Швеции, рассказывает, что их патристическое общество в Стокгольме «Привет» еще очень молодое, но довольно много-



ГОСТИ «ЗВЕЗДНОГО»

численное. Оно объединяет всех, кому дорог русский язык, русская культура. «Мы так стараемся воспитывать своих детей, чтобы и они чувствовали, где их корни», — говорит Майя Альвариса.

За месяц, проведенный детьми из-за рубежа в пионерском лагере, наша страна становится еще ближе им. Мы спрашиваем у Николь Беймуратовой, с которой расстались ровно год назад, что с тех пор произошло в ее жизни.

— Я стала старше, — улыбается Николь, — и, думаю, умнее. В школе лучше учусь. Лучше понимаю и охотно говорю дома, в Австрии, когда представляется возможность, по-русски.

Во всех трех группах есть мальчики и девочки, уже не раз побывавшие в нашей стране у родственников, в пионерских лагерях. Новичкам они заранее рассказали обо всем, что ожидало их в этой поездке.

— Мне не приходилось раньше бывать в Белоруссии, — говорит сопровождающая австрийских детей Марфа Шихлински-Горбова, — но очень много о ней знаю. Дети уже по дороге рассказывали, как здесь красиво, какие познавательные экскурсии, увлекательные прогулки нас ожидают, как вкусно кормят в лагере. Признаюсь, слушала их порой с недоверием. Но на самом деле все оказалось еще лучше.

Лагерь расположен в удивительно красивом месте. Из наших окон видна речка. Кругом лес. Я им люблюсь. Он такой свежий. Дети уже ходили за ягодами. Это большое

удовольствие для них. В Австрии тоже, конечно, есть лес. Но верхушки сосен обычно сохнут, потому что воздух очень загрязнен.

Понравился нашим гостям и сам лагерь. Это же настоящий санаторий, сказали они. Комнаты-палаты на одного или двух человек. При каждой горячий душ с ванной и все необходимые удобства. Для детей в лагере есть бассейн, спортивные площадки, клуб, поликлиника, где можно пройти медицинское обследование, полечиться, побывать на приеме у зубного врача (конечно, все это бесплатно).

Марфа Шихлински говорит, что у них в стране тоже любят детей. И лагеря для них есть, но стоят дорого. А в Советском Союзе ребята имеют все привилегии. Не думаю, чтобы где-нибудь еще государство проявляло такую заботу о детях, как у нас.

— Нам хорошо в «Звездном», — говорят брат и сестра Баймуратовы. — Но с большим удовольствием мы вспоминаем и «Зеленый Бор», где отдыхали в прошлом году. Здесь много хороших ребят, и там у нас тоже остались друзья. Приятно, когда много друзей.

Наши зарубежные гости уже побывали на экскурсии в Минске. Как всегда, он восхитил их своей чистотой и просторностью.

НА СНИМКАХ: гости пионерского лагеря «Звездный»; на приеме у зубного врача; в автобусе. Первая экскурсия в Минск; ребята на площади Ленина в белорусской столице.

Д. ЧЕРКАСОВА.
Фото С. КРИЦКОГО.



[Заканчэнне.
Пачатак на 2-й стар.]

новы па пытаннях эканамічнага і сацыяльнага развіцця, паляпшэння дзейнасці мясцовых органаў улады, выказваюцца асабістыя просьбы выбаршчыкаў. Па кожнай з іх прымаюцца канкрэтныя меры.

Напрыклад, на сустрэчы з дэпутатам Брэсцкага абласнога Савета Мікалаем Жмайлікам, старшынёй калгаса імя Кірава Пінскага раёна, было выказана некалькі прашаньняў. Усе яны выкананы: пабудавана дарога ад магістралі да вёскі Пучыны і арганізаваны маршрутны аўтобусны рух, адкрыты камбінат бытавога абслугоўвання ў вёсцы Лышча і аддзяленне сувязі ў вёсцы Зібарыцы, пабудаваны жылы дом калгасніцы Марыі Кавалевіч.

У сістэме сацыялістычнай дэмакратыі значнае месца належыць наказам выбаршчыкаў. Яны з'яўляюцца адной з форм выказання волі і інтарэсаў насельніцтва, непасрэднага ўдзелу грамадзян у кіраванні

справамі дзяржавы і грамадства, умацавання сувязей Саветаў і дэпутатаў з народнымі масамі.

Заканадаўства і практыка буржуазных дзяржаў не ведаюць інстытута наказаў выбаршчыкаў. Там мае месца фактычная і юрыдычная безадказнасць і бескантрольнасць дэпутатаў перад выбаршчыкамі. Так, артыкул 38(1) Асноўнага закона ФРГ гаворыць: «Дэпутаты Германскага Бундэстага... з'яўляюцца прадстаўнікамі ўсяго народа, не звязаны наказами і даручэннямі і падпарадкаваны толькі свайму сумленню».

Закон аб статусе народных дэпутатаў у СССР устанавівае, што «дэпутат адказны перад выбаршчыкамі і ім падсправаздачны, ...дабіваецца ажыццяўлення наказаў». У нашай рэспубліцы наказы даюцца выбаршчыкамі на перадвыбарных

сходах у час сустрэч з кандыдатамі ў дэпутаты. Адпаведныя Саветы разглядаюць наказы выбаршчыкаў, улічваюць іх пры распрацоўцы планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця і складанні бюджэту, арганізуюць выкананне наказаў, інфармуюць грамадзян аб іх рэалізацыі.

Мясцовымі Саветаў рэспублікі 18-га склікання было прынята да выканання звыш 15 тысяч наказаў выбаршчыкаў. Выканана ўжо каля адной трэці. Толькі ў Брэсцкай вобласці па наказах пабудавана 7 школ, 22 дзіцячыя дашкольныя і 20 медыцынскіх устаноў, 42 гандлёвыя прадпрыемствы і 12 прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання насельніцтва, 23 культурна-асветніцкія ўстановы.

Несумненным сведчаннем дэмакратызму нашай прадстаўнічай сістэмы дзяржаўнай улады з'яўляецца права адклікан-

ня дэпутатаў. Выбаршчыкі маюць права ў любы час адклікаць свайго дэпутата, калі ён не апраўдвае іх давер'я. Права выбаршчыкаў адклікаць дэпутатаў падкрэслівае высокую адказнасць дэпутата перад выбаршчыкамі, а таксама адлюстроўвае адну з важнейшых палітычных гарантый сацыялізму, якія даюць народу магчымасць кантраляваць дзейнасць свайго дэпутата, а пры неабходнасці замяніць яго іншым.

Адной з форм удзелу працоўных у кіраванні з'яўляюцца звароты грамадзян у дзяржаўныя і грамадскія органы з прашаньнямі, заявамі і скаргамі як пісьмова, так і на асабістым прыёме. Савецкім заканадаўствам гарантуецца права грамадзян уносіць у дзяржаўныя органы і грамадскія арганізацыі прашаньні аб паляпшэнні іх дзейнасці, крытыкаваць недахопы ў рабоце,

звартацца з заявамі і скаргамі. Устаноўлены строгі парадок па забеспячэнню своєчасавы і правільнага іх разгляду, а таксама адказнасць службовых асоб за дапушчаныя вадакіты і праследаванні за крытыку.

У выканаўчых камітэтах мясцовых Саветаў устаноўлены дні прыёму грамадзян па асабістых пытаннях старшынёй, намеснікамі старшыні, членамі выканкома, кіраўнікамі аддзелаў і ўпраўленняў. Укараняецца ў практыку і такая форма сувязі выканкома з працоўнымі калектывамі, як прыём працаўнікоў па асабістых пытаннях непасрэдна на прадпрыемствах, ва ўстановах і арганізацыях.

Варта адзначыць, што, апрача названых, існуе многа іншых форм умацавання сувязі Саветаў з масамі, якія садзейнічаюць далейшаму развіццю сацыялістычнай дэмакратыі.

Іван БЕРАСЦЕНЬ,
загадчык аддзела
Прэзідыума Вярхоўнага
Савета БССР.

САВЕТЫ — УЛАДА НАРОДНАЯ

СОЮЗ, СОСТАВЛЯЮЩИЙ ОСНОВУ НАШЕГО СТРОЯ

КПСС В ОТРАЖЕНИИ СТАТИСТИКИ

В июле исполняется семьдесят лет со дня открытия II съезда Российской социал-демократической рабочей партии (РСДРП). Он завершил процесс объединения революционных, марксистских организаций России на идейных, политических и организационных принципах, разработанных В. И. Лениным. На историческую арену вышла партия нового типа — партия рабочего класса, партия научного коммунизма, партия социалистической революции. Возглавив освободительную борьбу пролетариата и его классовых союзников, ленинская партия большевиков привела трудящиеся массы к победе Великой Октябрьской социалистической революции, которая ознаменовала коренной поворот в исторических судьбах всего человечества. Под руководством КПСС в СССР было построено развитое социалистическое общество.

ПАРТИЯ МАСС, ПАРТИЯ МИЛЛИОНОВ

С самого начала деятельности ленинская партия заявила о себе как подлинная партия масс. Ко II съезду (июль—август 1903 год) она имела в своих рядах несколько десятков тысяч рабочих и оказывала влияние на сотни тысяч людей, не входящих в организацию. Вскоре в период революционных событий 1905—1907 годов численность партии увеличилась более чем в пять раз и неизмеримо усилилось ее влияние на массы. Она, по словам В. И. Ленина, стала «партией миллионов пролетариата». Поражение революции, жестокие репрессии российской царизма, разгром части организаций не смогли сломить революционеров: партия сохранила свой стержень. И когда начался новый революционный подъем, вновь стала бурно расти.

В марте 1917 года общее число ее членов было всего лишь около 24 тысяч. В апреле их стало уже более 100 тысяч, накануне победы Октябрьского вооруженного восстания и создания рабоче-крестьянского правительства во главе с В. И. Лениным партия насчитывала около 350 тысяч человек. А шли за ней много миллионов массы трудящихся. С этого момента она непрерывно росла, и ныне в ней насчитывается 18 миллионов 118 тысяч коммунистов. Это значит, что в ее рядах состоит примерно каждый десятый советский гражданин. Это могучая, подлинно массовая партия по своему авторитету и влиянию среди широчайших масс народа.

ПАРТИЯ РАБОЧЕГО КЛАССА, ПАРТИЯ ВСЕГО СОВЕТСКОГО НАРОДА

КПСС возникла и развивалась как партия рабочего класса. С самого образования вся ее деятельность посвящена борьбе за его освобождение и осуществление его идеалов. Именно рабочий класс всегда играл определяющую роль в формировании ее состава, был классом, образующим, выделяющим, питающим партию. Вступая в ее ряды, рабочие привносили в нее свойственные пролетариату высокую организованность, дисциплинированность, боевой революционный дух. КПСС пользуется и поныне безграничной поддержкой рабочего класса, наиболее многочисленного в советском обществе.

Ныне в КПСС около 8 миллионов рабочих, или 44,1 процента всех коммунистов. Они составляют свыше 59 процентов среди принимаемых в партию. В результате социалистических преобразований советского общества на позиции рабочего класса, всецело разделяя его идеалы, стали крестьянство, интеллигенция, все слои советского народа. С построением развитого социализма КПСС, не утрачивая своего классового характера, превратилась в партию всего народа. Это также находит отражение в ее составе. В ее рядах — 2245 тысяч (12,4 процента) кооперированных крестьян. Рабочие и крестьяне составляют свыше половины всех советских коммунистов. Для сравнения скажем, что в 1917 году крестьянство составляло основную массу населения страны и в партии было 7,7 процента крестьян. Кроме того, в КПСС сейчас почти 7,9 миллиона служащих. Три четверти из них — представители научной, инженерно-технической, творческой интеллигенции. В рядах партии состоит каждый четвертый—пятый специалист народного хозяйства; каждый второй ученый и писатель, каждый четвертый учитель, каждый шестой врач. Представители интеллигенции составляют ежегодно более четверти всех принимаемых в КПСС.

Таким образом, КПСС олицетворяет собой нерушимый союз рабочего класса, колхозно-крестьянства, народной интеллигенции, составляющий основу советского строя.

В КПСС—ОКОЛО 5 МИЛЛИОНОВ ЖЕНЩИН

В революционной борьбе, в строительстве нового общества всегда активное участие принимали женщины. Оценивая их роль, В. И. Ленин писал: «Не может быть социалистического переворота, если громадная часть трудящихся женщин не примет в нем значительно-

го участия». Социализм раскрепостил женщин, открыл перед ними широчайшие возможности для приложения творческой энергии в самых различных сферах. И в процессе коммунистического строительства постоянно растет их трудовая и общественно-политическая активность. Если в 1920 году в партии было 45 тысяч женщин (7,5 процента), то ныне в ее рядах около 5 миллионов женщин (27,4 процента). Они составляют треть всех принимаемых в партию.

ПОСТОЯНЕН ПРИТОК МОЛОДЕЖИ

«Мы партия будущего, — писал В. И. Ленин, — а будущее принадлежит молодежи. Мы партия новаторов, а за новаторами всегда охотнее идет молодежь». В КПСС все более увеличивается число молодежи, которая вступает в партию главным образом через Коммунистический Союз Молодежи (ВЛКСМ). Если в 1966—1970 годах комсомольцы среди принятых составляли 45,4 процента, то в 1982—73,1 процента. Ныне четыре пятых всех вступающих в КПСС — это люди в возрасте до 30 лет.

МНОГОНАЦИОНАЛЬНЫЙ СОСТАВ

СССР — многонациональное государство, в котором более 100 различных наций и народностей. КПСС по своей идеологии, по своему составу и строению — живое воплощение единства всех народов страны. И в ее рядах коммунисты более ста наций и народностей. В составе КПСС 14 компартий союзных республик. Каждая такая компартия — составная ее часть и один из интернациональных отрядов. На основе общей политической линии КПСС и с учетом конкретных условий республиканские и местные организации вырабатывают направления деятельности партийных, хозяйственных и общественных организаций, политически обеспечивают выполнение государственных планов, заданий, контролируют выполнение партийных директив, ведут политико-воспитательную работу среди населения.

Компартии Украины, Казахстана, например, объединяют коммунистов 100 национальностей. Компартии Киргизии, Латвии, Таджикистана, Туркменистана — 75, Узбекистана — 84 и т. д. Многонациональными по составу являются и все организации областей и краев РСФСР. Так, в Московской областной партийной организации состоят коммунисты 100, в Ростовской областной — около 80, Горьковской областной — более 70 наций и народностей.

ВЫСОЧАЙШИЙ АВТОРИТЕТ В НАРОДЕ

КПСС имеет глубокие корни во всех слоях и социальных группах советского народа. Она народна не только по своему составу, но и по своей политике, методам деятельности. При разработке политики и решении различных вопросов коммунистического строительства КПСС постоянно советуется с трудящимися, учитывает их мнения.

Партия снискала себе высочайший авторитет в народе своей беззаветной борьбой за его интересы. Коммунисты проявили беспримиренный героизм и самоотверженность. В годы борьбы с контрреволюцией и иностранными интервентами, например, погибло около 50 тысяч членов партии. В годы Великой Отечественной войны советского народа с гитлеровским фашизмом погибло три миллиона советских коммунистов.

Когда в 50-е годы надо было восстанавливать народное хозяйство, десятки тысяч коммунистов, несмотря на потери в заработках, оставив обжитые места, прибыли по направлениям партийных комитетов в пострадавшие от войны районы. Большой трудовой героизм и мужество проявили коммунисты в последующие годы. В числе первых они приехали с разных концов страны на освоение целинных и залежных земель на востоке страны, для развития нефтяных и газовых районов Западной Сибири, для быстрого подъема народного хозяйства востока страны, для строительства Байкало-Амурской железной магистрали.

Почти три четверти всех коммунистов, занятых в 80-е годы в народном хозяйстве, работают в сфере материального производства. Причем каждый второй из них трудится в промышленности и строительстве, каждый пятый — в сельском хозяйстве. Шестая часть всех коммунистов занята в науке, просвещении, здравоохранении, культуре. И всего лишь 8,7 процента коммунистов работают в сфере государственного и хозяйственного управления.

Вскоре после Октябрьской социалистической революции всего лишь около 7 процентов членов партии имели высшее и среднее образование. Ныне — почти три четверти всего состава партии.

КПСС — подлинный авангард советского народа, тесно связанный с ним самыми прочными нераздельными узами.

Игорь ШВЕЦ.
(АПН).

Выданные «Голосу Радзімы»



Чарговая кніжка, выдадзена ў канцы чэрвеня ў серыі «Бібліятэчка газеты «Голас Радзімы», носіць сімвалічную назву — «На пути к истине». Яе аўтар, ужо знаёмы нашым чытачам беларускі вучоны Мікалай Сташкевіч, працягвае тэму, якая была ўзнята ім у папярэдніх кнігах — «Непазбежнае банкруцтва», «Кастрычнік у Беларусі», «Почему не состоялась БНР». Лаканічна яе можна было б сфармуляваць так: сацыялістычная рэвалюцыя ў Беларусі і буржуазны нацыяналізм.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ў Расіі была падрыхтавана ўсім ходам гісторыі. У Беларусі, як і на іншых ускарнах імперыі, яе гарача віталі працоўныя масы. Яны былі яе творцамі і непасрэднымі ўдзельнікамі. Сярод мноства партый — буржуазных, клерыкальных, манархічных, сацыялістычных — яны выбралі адну, якая вызначалася паслядоўнасцю ў барацьбе за інтарэсы прыгнечаных, яснай, канструктыўнай праграмай рэвалюцыйнага пераўтварэння краіны, — партыю бальшавікоў. Менавіта пад іх кіраўніцтвам і перамаглі працоўныя Беларусі. Такая гістарычная ісціна.

Не лічачыся з фактамі, груба іх падтасоўваючы, беларускія буржуазныя нацыяналісты ілжыва сцвярджаюць, што сацыялістычную рэвалюцыю ў наш край прынеслі на шытках салдатаў Заходняга фронту. Нібыта для рэвалюцыі ў Беларусі не было сацыяльна-эканамічных умоў, бо, бачыце, народ наш у адрозненне ад іншых народаў не быў падзелены на класы. І пані, і парабак жылі ў ідылічнай згодзе. Што ж датычыцца рабочага класа, гэтай рухаючай сілы сацыялістычнай рэвалюцыі, то яго ў Беларусі наогул не існавала.

Новая работа М. Сташкевіча якраз і выкрывае надуманую «тэорыю» адзінства беларускай нацыі. Даследуючы нацыянальна-вызваленчы рух у Беларусі, аўтар ужо з першых старонак паказвае нам

народ, нацыю ў сацыяльным, класавым разрэзе. Мы бачым, як расце пралетарыят гарадоў і мястэчак, як разараецца і палярызуецца вёска, як у масах паступова спее рэвалюцыйная свядомасць, рашучасць звергнуць эксплуатацыйныя класы і дабіцца свайго сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення.

Не будзем прыводзіць лічбы і суадносіны ў працэнтах — усё гэта чытач знайдзе на старонках кнігі. Хочацца толькі адзначыць, што нават пры самым навярхоўным сутыкненні з фактамі ад «тэорыі» адзінства беларускай нацыі застаецца пустое месца. Аўтар жа глыбока аналізуе вытокі кожнай партыі і палітычнай групы, паказвае, на якой глебе яны ўзраслі і чые інтарэсы баранілі, якую ролю адыгрывалі ў нацыянальна-вызваленчым руху.

Рух гэты, насуперак логіцы буржуазных нацыяналістаў, ніколі не быў аднародным. З самага свайго зароджэння ў ім наметліся дзве плыні — рэвалюцыйна-дэмакратычная і буржуазна-нацыяналістычная. Па меры набліжэння сацыялістычнай рэвалюцыі яны ўсё больш аддзяляліся, пакуль не апынуліся па розныя бакі класавых барыкад. Буржуазна-нацыяналістычнае крыло беларускага нацыянальна-вызваленчага руху вяло нацыю да самаізаляцыі, адрыў ад рэвалюцыйнай Расіі, яно не мела радыкальнай праграмы вырашэння балючых сацыяльна-палітычных праблем.

«Нацыяналістычнаму лагеру, — піша М. Сташкевіч, — процістаяў нацыянальна-вызваленчы рух беларускіх рабочых, сялян, рэвалюцыйна-дэмакратычнай інтэлігенцыі. Іх барацьба супраць нацыянальнага прыгнёту была цесна звязана з рэвалюцыйнай барацьбой супраць эксплуатацыйнага рабочага класа, які выступаў гегемонам рэвалюцыйнага руху, чужыя былі варожыя адносіны да іншых нацый, пачуццё нацыянальнай выключнасці і іншыя праявы буржуазнага нацыяналізму».

Рабочы клас, працоўнае сялянства не пайшлі за нацыяналістамі. Народ наш зрабіў свой гістарычны выбар: ён пайшоў за партыю камуністаў, пад яе кіраўніцтвам здзейсніў рэвалюцыйны пераўтварэнні на свайй зямлі, усталяваў уладу Саветаў.

Кніга М. Сташкевіча дапамагае нашым замежным суайчыннікам разабрацца, на чым і баку была гістарычная ісціна — на баку бальшавікоў ці буржуазных нацыяналістаў. Дапаможа зразумець, чаму нацыяналістычныя ідэі не знайшлі спрыяльнай глебы ў нашым народзе.

В. КРАСЛАЎСКИ.



Гомель — адзін з прыгажэйшых беларускіх гарадоў.
Фота І. ЮДАША.

ДА 90-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛАДЗІМІРА МАЯКОЎСКАГА

ВЯЛІКІ ПАЭТ ВЯЛІКАЙ ЭПОХІ

У той дзень—19 ліпеня 1893 года —наўрад ці хто мог падумаць, што дзіця, якое нарадзілася на Каўказе, у сям'і ляснічага Уладзіміра Маякоўскага, праз некалькі дзесяцігоддзяў праславіцца сваімі вершамі на ўвесь свет.

Актыўны юнак, які не па гадах хутка сталее, вучыцца ў гімназіі. «Іду першым. Увесь у плацёрках. Чы-

што перашкаджае чалавеку стаць Чалавекам. Маякоўскі адчувае бездухоўнасць старога свету, дзе пануе воўчы закон нянавісці чалавека да чалавека, дзе адзіноцтва, трагізм быцця—лёс мільёнаў прыніжаных і зняважаных.

Абнаўленне, адраджэнне душы чалавека—душы народа паэт звязвае з абнаўленнем свету, рэвалюцыйнай яго перабудовай.

Іменна такі паэт з крайне сацыяльнай аголенасцю душы, паэт, які з юных гадоў адкрыта звязваў свой лёс з перадавымі рэвалюцыйнымі ідэямі стагоддзя, мог сказаць у кастрычніцкія дні 1917 года—дні крушэння старога і нараджэння новага свету ў Расіі: «Мая Рэвалюцыя». Паставіць адкрыта свой талент на службу рэвалюцыі ў тыя дні, калі многія сумленныя рускія інтэлігенты пакутліва разважалі, «прымаць ці не прымаць рэвалюцыю», было грамадзянскім падзвігам паэта, вышэйшым праяўленнем гуманістычнай сутнасці яго творчасці.

У агні рэвалюцыйнай Расіі нараджаецца новы Чалавек. Ён узрушвае сэрца паэта бескарыслівым служэннем рэвалюцыі, высокім пачуццём абавязку перад Радзімай і народам, камуністычнай перакананасцю, маральнасцю, сумленнасцю і дабротай. Ён становіцца галоўным героем вершаў Маякоўскага. Ідучы разам з ім па дарогах рэвалюцыйнай Расіі, паэт адчувае, што мае дачыненне да вялікіх здзяйсненняў на яго роднай зям-

ного зямнога изо всех прошедших по земле людей» і «самого человеческого человека».

Лірычны герой Маякоўскага рабіў Рэвалюцыю, абараняў у вогненнай буре грамадзянскай вайны ўладу Саветаў; ён быў верным сынам партыі Леніна, яе надзейным і стойкім салдатам. Герой Маякоўскага, як і сам паэт, быў вялікім патрыётам і вялікім інтэрнацыяналістам; ён беззапаветна працаваў у холад і спякоту на першых камуністычных суботніках, узводзіў у далёкіх, неабжытых мясцінах заводы-гіганты, здольныя ў «сотню соліц мартенамі воспламеньць Сибір»; ён працягваў руку бескарыслівай брацкай дружбы народам усёго свету і быў непрымірым да эксплуатаатарскай сутнасці буржуазнага грамадства, да фашызму, які нараджаўся ў Італіі і Германіі. Ён здзейсніў сваё «адкрыццё Амерыкі», сцвярджаючы, што ў будучыні гэта краіна мільянераў і небаскрабаў «можа стаць апошнім узброеным абаронцам безнадзейнай буржуазнай справы»; ён адхіляў каханне, якое прадаецца і купляецца, адхіляў «каханне-служанку», марыў пра «каханне-гігант»; ён быў непрымірым да мяшчанства «без роду і саслоўя», да ўлады рэчаў і грошай, да бездухоўнасці, якія забіваюць у чалавеку чалавечасць.

У наш час, калі праблемы сумлення, дабраты, душэўнасці набываюць у свеце ўсё большае значэнне і вастрыню, вельмі важна больш поўна і пільна «разгледзець» Маякоўскага як найвялікшага паэта новай, сацыялістычнай лірыкі. Ён тут—першапраходца сусветнай паэзіі XX стагоддзя.

Паэт працаваў на рэвалюцыю, Саветскую ўладу, не ведаючы «ни зим, ни лет», свядома паставіўшы свой талент на «службу» рабочаму класу, бальшавіцкай партыі. Такая сапраўдная мера грамадзянскасці вялікага таленту, які выдатна разумеў, наколькі цяжкі і панавацарскі царністы шлях мастацкага адкрыцця свету.

Адкрыць чалавека будучыні. Гэта значыць адкрыць і самога сябе, адкрыць, адчуць рэальна гэту будучыню ў сваёй душы. Так нараджаюцца вершы паэта пра каханне, у якіх ён выступае як страсны пясняр і абаронца сапраўднай любові, якая ўзвышае і акрыляе чалавека.

Не слава, не «бронзы многопудье» хваляюць Маякоўскага. Не! З асаблівай сілай паэта трывожыць думка, што пасля яго смерці могуць аб'яві-

началішы яго адкрыта палітыцы бальшавікоў, рэвалюцыйнай барацьбе расійскага пралетарыату, што ён стаў ледзь ці не «ахвярай» сацыялізму. Прадчуванне і тут не падманула паэта: менавіта такі пункт гледжання некаторых амерыканскіх саветолагаў.

Сваю славетную размову з нашчадкамі ў паэме «Ва ўвесь голас» Маякоўскі завяршае вершамі, у якіх акрылена дзёрзка, афарыстычна ёмка выказана грамадзянская сутнасць яго паэзіі, яе наступальны партыйны па-

У кожны з прыездаў у Беларусь У. Маякоўскі сустракаўся са сваімі шматлікімі чытачамі, знаёміўся з жыццём нашага народа, дапамагаў росту маладой беларускай літаратуры. Творы У. Маякоўскага выдаваліся ў БССР 25 разоў агульным тыражом 924 800 экзэмпляраў, з іх 12 разоў на беларускай мове тыражом 277 тысяч экзэмпляраў. Да 90-годдзя з дня нараджэння паэта ў рэспубліканскім выдавецтве «Юнацтва» выйшаў яго зборнік выбраных вершаў.

фас: «Мне наплевать на бронзы многопудье, мне наплевать на мраморную слезь. Сочетам славою,—ведь мы свои же люди,—пускай нам общим памятником будет построенный в боях социализм».

«Калі мы былі маладыя,—пісаў вядомы чылійскі паэт Пабла Нэруда,—прагучаў уразіўшы нас голас Маякоўскага. Сярод адражэлых паэтычных сістэм... прагучаў голас, падобны молату будаўніка... Сіла, пяшчота і ярасць Маякоўскага застаюцца і сёння найвышэйшымі ўзорамі нашай паэтычнай эпохі».

Юрый ПРОКУШАЎ, пісьменнік.



Апошні прыжыццёвы здымак паэта Уладзіміра МАЯКОЎСКАГА (у цэнтры), зроблены ў 1930 годзе.

«Я захапляўся Маякоўскім як чалавекам велізарнага рэвалюцыйнага пафасу, як агітатарам у новы сацыялістычны свет, але яго вершы доўгі час мяне мала хвалявалі. Так было да выхаду ў свет паэмы «Уладзімір Ільіч Ленін». Гэтая паэма не толькі ўзрушыла мяне, але і з вялікай яркасцю, па-новаму асвятліла творчае аблічча паэта. Потым Маякоўскі прыехаў да нас у Мінск і выступіў у Палацы культуры з чытаннем сваіх твораў. Апрача вершаў, ён прачытаў урывкі з толькі што напісанай паэмы «Добра!». Чытаў ён па-майстарску і пакарыў не толькі мяне, але і іншых, хто слухаў яго ў гэты вечар. Паэт велізарнага тэмпераменту, нястомны агітатар і пясняр сацыялістычнага грамадства, непрымірым вораг усялякай коснасці і рўцянні—такім назаўсёды застаўся Маякоўскі ў маёй свядомасці».

Якуб КОЛАС.

таю Жуля Верна. Увогуле фантастычнае. Нейкі барадач выявіў у мяне здольнасці мастака. Вучыць задарма»,—успамінаў потым паэт у сваёй аўтабіяграфіі «Я сам». Галоўнае ж, што больш за ўсё займае ў той час Маякоўскага,—гэта бурныя рэвалюцыйныя падзеі 1905 года, якія ахапілі ўсю Расію, уключаючы Каўказ: «Пайшлі дэманстрацыі і мітынгі. Я таксама пайшоў. Добра».

У 1906 годзе пасля смерці бацькі сям'я Маякоўскіх пераязджае ў Маскву. Тут юны Маякоўскі ў 15-гадовым узросце ўступае ў партыю бальшавікоў. Так пачынаецца рэвалюцыйны шлях барацьбы Маякоўскага за сацыялістычную Расію; тады ж зараджаецца яго страсная накіраванасць да новага, сацыялістычнага мастацтва, якое ён «хоча рабіць» сам.

Тут, у Маскве, нарадзіліся выдатныя паэмы Маякоўскага «Воблака ў штанах» і «Вайна і мір», прасякнутыя верай у Чалавека, вызваленнага ад кайданоў рабства і галечы. Яны напоўнены адчуваннем немінучай блізкасці рэвалюцыйных перамен у Расіі.

У 1914 годзе, пачынаючы працаваць над «Воблакам...», Маякоўскі пісаў: «Адчуваю майстэрства... Стаўлю пытанне пра тэму. Пра рэвалюцыйную». Успомнім прарочыя радкі з гэтай паэмы: «В терновом венце революций грядет шестнадцатый год».

Ужо ў «Воблаку...» паэт ставіць глабальную праблему рэвалюцыйнага абнаўлення маральнай, этычнай, эстэтычнай, сацыяльнай прыроды Чалавека. Ён будзе да яе вяртацца зноў і зноў, да самых апошніх сваіх вершаў, да самых апошніх дзён жыцця.

Больш за ўсё паэта трывожыць тое,

У Беларусі У. Маякоўскі быў некалькі разоў. Першы раз ён прыехаў у Мінск пасля таго, як рэвалюцыя, у 1914 годзе. Пасля — два разы, у 1925 і 1927 гадах — зноў наведаў Мінск. Быў паэт і ў іншых гарадах: у 1922 годзе ў Гомелі, і ў 1927 — у Віцебску. Літаратурны вечар Маякоўскага ў Віцебску адбыўся 26 сакавіка 1927 года ў будынку Беларускага дзяржаўнага тэатра. Перш чым чытаць вершы і адказаць на шматлікія запіскі, паэт выступіў з дакладам, які называўся «За што змагаліся?». Са знаходжаннем паэта ў Віцебску непасрэдна звязаны верш «Піва і сацыялізм», упершыню надрукаваны ў часопісе «Бузотер» № 31 за 1927 год. Верш гэты раней называўся «Віцебскія думкі».

лі. І няма для яго нічога даражэй за святое пачуццё адзіноцтва са сваім народам, сваёй Айчынай: «Я счастлив, что я этой силы частица, что общие даже слезы из глаз...».

Паэт стварае жывы, паўнакроўны, гістарычна дакладны вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна—правадыра і чалавека. Ён імкнецца раскрыць і паказаць як мага больш поўна і выразна галоўнае ў Леніне—яго найвялікшы рэвалюцыйны гуманізм, які нараджае веру ў сілу народных мас, у гістарычную місію рабочага класа. Так паўстае ў паэзіі Маякоўскага бессмяротны вобраз народнага правадыра, «са-

У рэспубліканскім друку знойдзена больш за 15 публікацый твораў У. Маякоўскага, якія датуюцца 1923—1924 гадамі. Некаторыя вершы паэта ўпершыню з'явіліся ў беларускім друку ўжо за тыя атрымалі шырокае распаўсюджанне ва ўсіх рэспубліках.

ца такія тлумачальнікі яго жыцця і вершаў, якія будуць спрабаваць «пераканаць», што Маякоўскі «загубіў», маўляў, свой талент, пад-

ГУТАРКА З ТАВАРЫШАМ ЛЕНІНЫМ

Грудаю спраў, з'яў мітусеннем дзень адышоў, паступова сцямянеў. Двое ў пакоі: я і Ленін — фотаздымкам на белае сцяне. Рот адкрыт прамовай палымнеючай, вусоў шчацінкі ўгору ўзняліся, у зморшчаках ілба заята чалавечая на увесь велічны лоб велізарная мысль. Муціць,

пад ім праходзяць мільёны... Лес сцягоў... рук трава... Я ўзняўся з крэсла, радасцю натхнёны,— хочацца ісці, вітаць, рапартаваць! «Таварыш Ленін, дакладваю з ахвотай,— не па службе, а ўсёй душой. Таварыш Ленін, пякельная работа будзе зроблена і робіцца ўжо. Асвятляем, апранаем галечу адвечную, шырыцца здабыча вугалю і руды. А побач з гэтым багата, бясспрэчна, багата рознага

глупства, брыды. Стамляюцца біць іх ды агрызацца. Шмат хто без вас адбіўся ад рук. Дужа багата розных паганцаў Ходзяць па нашай зямлі і наўкруг, няма ні ліку ні мянушкі, цэлы ланцуг тыпаў цягнецца. Кулакі і бяздушныя чынушы, падхалімы, сектанты і п'яніцы,— ходзяць, фанабэрыста выпнуўшы грудзі, усе у асадках і ў нагрудных знаках... Мы іх

усіх, вядома, скруцім, ды ўсіх скруціць жудасна цяжка, аднак. Таварыш Ленін, на фабрыках дымных, на землях, укрытых і снегам, і ржэўем, вашым, таварыш, сэрцам і іменем думаем, дыхаем, змагаемся, жывем мы! Грудаю спраў, з'яў мітусеннем дзень адышоў, паступова сцямянеў. Двое ў пакоі: я і Ленін — фотаздымкам на белае сцяне. [Пераклад Р. ЛЫНЬКОВА]. 1929 г.

ДЗВЕ СТРАСЦІ ПЯТРА ЛАМАНА

Была ранняя вясна. Мільці з Пятром Ламанам на вуліцах яго Віцебска. Гутарка неяк не клеілася. Я хацела спытаць у Пятра пра новыя ролі на сцэне тэатра, дзе ён працуе, пра новую апо-весьць, што надрукавана ў часопісе «Малодосць», пра вершы, якія час ад часу можна сустрэць на старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў. А ён нечакана: «Два гады не бачыў, як лісце распускаецца на дрэвах. Вось шкада. Былі на гастролях, а вярнуліся—ужо лета...» У голасе прагучала пранзілівае і шчылівае пачуццё часовага страчанага, таго, што ўжо ніколі не вернецца. Ён зноў змоўк, паглыбіўшыся ў нейкія свае думкі. Негаваркі, падумалася мне тады, слова не выцягнеш.

Міжволі прыгадваюцца кадры з тэлевізійнага спектакля, дзе Пятро Ламан сыграў паэта Максіма Багдановіча. Сыграў ярка, «на адным дыханні». І цяпер не магу забыць яго вачэй, той найвышэйшай адухоўленасці, якая бывае толькі ў імгненні сапраўднага шчасця. Ён іграў Паэта, вельмі блізкага сабе па духу і складу думак і нават трохі падобнага па знешнасці. Ён артыст. Але ж перад калыскай Пятра, калі ён нарадзіўся, відаць, стаялі дзве музы. Бо ён і паэт. І вершы ідуць з душы, якая набрала моц і наталілася прыгажосцю ў азёрным краі сярод ціхай і спагадліва-пшчотнай прыроды.

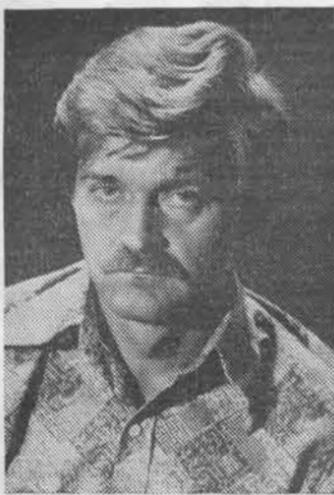
**Я сын і бацька, прашчур і дзед
Адвечнай песні, што носіць
смерд, сокал.
Я сведка сонца, я чорны
што піў з крыніцы жывучых
сокаў.**

**Я сам як песня, як ноч, як
дзень,
Як смех дзіцячы, што носіць
гусі.
Мне доўга падаць, бо я
з грудзей,
Ад сэрца браначкі Беларусі.**

Цікава, калі напісаны гэтыя радкі?
— Даўнавата тое было. Каля 10 гадоў назад, калі пачалася мая работа ў тэатры. Гэта цяпер мне даручаюць ролі вялікія, сур'езныя, значныя, а на пачатку іграў, што называецца, «пяты куст за сям'ем дубам». Не дужа быў заняты ў рэпертуары. Часу вольнага хапала. І мяне пацягнула пісаць. Без гэтага я тады ўжо не мог.

Без «гэтага» ён не можа і цяпер. Праўда, часу вольнага паменшала. Удзень рэпетыцыі, увечары спектаклі. Зараз Пятро Ламан іграе ў многіх спектаклях Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Коласа: «Несцерка», «Таблетку пад язык», «Клеменс», «Не хвалойся, мама», «Віцебскія званы», многіх іншых. Малады, прыгожы, з выдатным пачуццём роднай мовы, з пэўнымі творчымі пазіцыямі, ён добра ўпісаўся ў славу калектыву коласаўцаў. І сёння ў П. Ламана ўжо ёсць «свае» гледачы, якія любяць яго, сочаць за творчасцю любімага артыста.

Дарэчы, у той мой прыезд у Віцебск давялося пачуць вельмі цёплыя словы ў адрас Пятра Ламана ад розных людзей: ад супрацоўнікаў пед-



«Я ПІЎ З КРЫНІЦЫ ЖЫВУЧЫХ СОКАЎ...»

Інстытута, дзе ён арганізоўвае вечары паэзіі і чытае на іх вершы, ад мастакоў, студэнтаў, журналістаў. Проста неверагодна, што ён паспявае зрабіць так многа добрых спраў для свайго горада і гараджан.

Не надта многа застаецца часу для ўласнай сям'і, дзе падастае дачка. Была б жывая маці, дачылася б сёння з унучкай. Але ж даўно, ой як даўно, пайшла яна ад іх. Ён сам тады быў такі ж, як цяпер яго малая. Аднак маці (Пятро памятае яе зусім юнай, амаль дзяўчынкай)—гэта лепшы ўспамін яго дзяцінства, і ён не можа забыць яе, як і тое, што ўсіх жыхараў суседняй з яго Загор'ем вёскі спалілі ці расстралялі фашысты, што яго бацька ў час той страшнай вайны чудам астаўся жывы, бо «чатыры кулі прайшлі навывлёт», што сумна дазваляе свой век у адзінокай хаце старая бабуля з іх вёскі, якая ўсё яшчэ чакае сыноў з вайны. Горкая і салодкая памяць. Памяць уласнага жыцця і жыцця продкаў—яна жыве ў душы Пятра, у яго вершах.

**Паднябессе не помніць,
Сосны забудуць дарогу пакут
і пажараў.
Я не зведаў чорнага гора
згарэлай зямлі.
Але памяць крыві...
Чаму мне самалёты
крыжастыя снядца,
Кулямётныя чэргі і нават
уласная смерць...
А ўдзень—вочы бацькі...
Яны ж да гэтага часу
Кіно пра вайну не прывыклі
глядзець.**

Я многа ведаю пра Пятра Ламана. З яго вершаў, апавесці. Ведаю, якім ён бывае сентыментальным, безабаронным, па-дзіцячаму ўсхваляваным, калі бачыць родныя яго сэрцу мясціны, курганы і

рэшткі былых замкаў; пяшчотным сынам; непахісна цвёрдым і паслядоўным, калі выконвае свой абавязак грамадзяніна, чалавека, мужчыны. Пятру Ламану рана давялося стаць самастойным: не стала маці, «песенніцы-дзяўчынкі». Прынамсі, разлічваць можна было толькі на сябе. Скончыўшы школу, ён сеў, як і бацька, за трактар. Пра што пасля напіша ў вершы:

**Аблокаў соты
У пабляклай высі.
Хлеб жоўты-жоўты —
Ён сонца выпіў.
Палёў прымоўклых
Крамяны водар.
Сам буду родам
З тугіх калоссяў
Майго народа,
А за штурвалам,
На жытніх плёсах,
Я не камбайнер—
Жыхар нябёсаў.
Збіраю жніўнен
У звонкі бункер...**

Дарэчы, гэты верш (у што-тыднёвіку «Літаратура і мастацтва» ў 1975 годзе) быў яго першай публікацыяй у рэспубліканскім друку.

Але нядоўга папрацаваў Пятро на калгасных палатках. Праз год паехаў у Мінск, паступіў вучыцца ў тэатральна-мастацкі інстытут. Бацька з заробленых сынам на трактары грошай дасылаў яму штомесяц 50 рублёў, амаль столькі ж—стыпендыя. Жыць можна.

У студэнцкія гады ён пачынае іграць у масоўках у купалаўскім тэатры, агучвае ролі на кінастудыі. Пра яго настаўнікі на курсе гаварылі: «Цвёрда стаіць хлопец на нагах». Відаць, мелі на ўвазе яго цвёрды характар, здольнасці і перакананні.

Чамусьці ўпэўнена: Пятру Ламану няпроста жывецца на свеце. Чалавек ён даволі складаны, неадназначны, з пэўнымі патрабаваннямі да сябе і сяброў, да мастацтва. І потым гэтыя дзве страсці, дзве пакуты і радасці—тэатр і літаратура. Усё ж, думаецца, у рэшце рэшт яму прыйдзеца выбраць нешта адно, бо як тэатр, так і літаратура вымагаюць поўнай аддачы.

А пакуль вершы, апавяданні, апавесці Пятро піша ў час чарговага адпачынку, па начах.

— Калі горад ціхі, можна сабрацца з думкамі, пачуць, што табе кажа ўласнае сэрца. За сцяною пасоўвае ў сне дачка. Усё ладам. Мне цудоўна тады працуецца. Часам думаю: у нас цішыня, мірна сведзіць зоркі на небе, а не дзе паміраюць знявечаныя дзеці. У свеце вядзецца столькі войнаў... А калі грывне яшчэ адна? Хто застанеца? Нарэшце, што можа чалавек—кожны паасобку і ўсе разам—супраць такой небяспекі? Што змагу я? Нарэшце, дзеля чаго я існую на зямлі?

Нялёгка адказаць на такія жорсткія пытанні. Але ён цвёрда ведае: нішто ў жыцці не даецца само сабою. За мір і за Радзіму, за каханне трэба змагацца—і справай, і словам! А вершы, хаця яны і нараджаюцца самі ў душы паэта,—гэта вялікая, цяжкая праца.

Таццяна АНТОНАВА.

НА МОВАХ СВЕТУ

У ПАРЫЖЫ, САФІІ, ВРОЦЛАВЕ

Летась, паводле рашэння ЮНЕСКО, у Парыжы выдадзена на французскай мове анталогія беларускай паэзіі «У краі паэтаў». Выпусціла яе ў «Еўрапейскай серыі» выдавецтва «Мерыдыян».

Гэта вельмі прыемная навіна, падзея ў літаратурным жыцці рэспублікі, бо, як вядома, выпуск анталогіі нашай паэзіі па ініцыятыве ЮНЕСКО здзейснілі другі раз—у 1971 годзе выйшла анталогія беларускай паэзіі на англійскай мове «Як вада, як агонь». Новае выданне ажыццяўлялася пры непасрэдным удзеле Саюза пісьменнікаў Беларусі, які прадставіў арыгіналы і падрадкоўнікі твораў. Прадмову напісаў Уладзімір Гніламедаў, над складаннем працаваў Язэп Семяжон.

У анталогію ўключана трыццаць пяць беларускіх паэтаў, сярод якіх Я. Купала, Я. Колас, М. Багдановіч, К. Буйло, К. Крапіва і іншыя.

Па просьбе ЮНЕСКО канчатковую рэдакцыю перакладаў на французскую мову зрабіў Арманд Рапапорт пры ўдзеле Жылья Гаша. У кнізе змешчаны таксама кароткія звесткі пра аўтараў. Выпушчана анталогія тыражом трыццаць тысяч экзэмпляраў і разлічана на чытачоў франкамоўных краін.

Другая значная падзея—выпуск у 1981 годзе ў Сафіі выдавецтвам Балгарскага земляробчага народнага саюза зборніка беларускага вясковага апавядання «Пад пошум дубоў». У яго ўключаны творы як старэйшага, так і пісьменнікаў сярэдняга і маладога пакалення, якія ўжо заваявалі прызнанне чытача. Вопытны перакладчык Сімяон Уладзіміраў склаў кнігу паводле ўзросту аўтараў, за адлік браўся год нараджэння: Я. Скрыган, А. Пальчэўскі, Я. Брыль, А. Асіпенка. З маладзейшых—Г. Далідовіч, А. Жук, А. Дудараў. Перакладалі беларускіх празаікаў нашы даўнія сябры Пенка Кынева, Сімяон Уладзіміраў, а таксама тыя, хто параўнаўча нядаўна далучыўся да прапаганды беларускай літаратуры сярод балгарскіх чытачоў: Іван Дойчынаў, Румяна Еўцімава, Ліліяна Райнава, Жэла Георгіева, Лілі Лашкава, Марыя Дзімітрава. Кніга выйшла ў серыі «Апавяданні пра вёску з усяго свету».

Вядома, што вялікую папулярнасць у замежнага чытача заваявала сваімі ідэйна-мастацкімі вартасцямі беларуская проза аб вайне. І вось адправілася ў дарогу своеасабіваа анталогія беларускага апавядання пра сучасную вёску. Адправілася са сказанай на дарогу прадмовай нашага добрага сябра, аўтара кніжак пра Беларусь, вядомага балгарскага пісьменніка Стэфана Паптанева, у якой ён, у прыватнасці, піша: «У гэтых апавяданнях наш чытач сустрэне і абаяльныя вобразы, і неаціхлы боль вайны, рэха якой пераходзіць з пакалення ў пакаленне гэтак, як кроў пераходзіць ад бацькоў дзецям і ўнукам. Убачыць

карціны працы, адчуе ўнутраныя працэсы беларускай вёскі—не застылую прыгажосць, не вытворчыя паказчыкі, а вечны рух да авалодання прыродай і... яе зберажэння. І здаецца яшчэ, што заўважыць наш чытач прастату і вялікую радасць жыцця, што няма нічога вышэйшага за само жыццё і няма больш высокай адказнасці, чым яго захаванне, прадаўжэнне. На такія думкі наводзяць гэтыя апавяданні, якія дапамагаюць нам лепш пазнаць народ, чыя душа адлюстроўваецца ў азёрах і ручайках, у той крыніцы з хатай каля яе, адкуль пачынаецца радзіма».

А яшчэ раней у Польшчы выйшла «Анталогія беларускай паэзіі». Выпусціла яе вроцлаўскае выдавецтва «Асалінзум» у серыі «Народная бібліятэка». Паводле традыцыі, выдавецтва выпускае толькі класічную літаратуру. Так, у гэтай серыі нядаўна выйшлі кнігі А. Чэхава, І. Гётэ, М. Макіявэлі, Вяргілія. У анталогію ўключаны шэраг беларускіх народных песень, творы Я. Чачота, В. Дуніна-Марцінкевіча, К. Каліноўскага, Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, А. Гурыновіча, А. Паўловіча, Цёткі, Г. Леўчыка, іншых паэтаў, якія адышлі ад нас. Што датычыць паэтаў, якія сёння жывуць, то выключэнне зроблена толькі для Максіма Танка, сорак вершаў якога ўключана ў анталогію. Як сказаў складальнік выдання, вядомы польскі пісьменнік Ян Гуща, Максіма Танка вельмі любяць у Польшчы. Мне тут міжвольна прыгадваецца аналогія з Луўрскім музеем у Парыжы, дзе было зроблена выключэнне толькі для карцін Пікасо—яны экспанаваліся пры жыцці аўтара.

Да гэтых трох літаратурных падзей можна было б дадаць прысвечаныя беларускай літаратуры адзінаццаты нумар варшаўскага часопіса «Літаратура на свеце» за мінулы год і трэці нумар маскоўскага часопіса «Советская литература», які выйшаў сёлета. Трэба зазначыць, што «Советская литература» выдаецца на дзевяці мовах: англійскай, французскай, нямецкай, іспанскай, польскай, венгерскай, чэшскай, славенскай, японскай.

Сёння беларуская літаратура распаўсюджваецца ў свеце праз самыя розныя формы выданняў: асобнымі выпускамі твораў таго ці іншага пісьменніка, у зборніках, анталогіях, праз штодзённы перыядычны друк, ёй прысвечваюцца нават спецыяльныя выпускі часопісаў. Яна становіцца ўсё больш вядомай у свеце, бо ў яе значны творчы патэнцыял, ясныя перспектывы. Лепшыя творы перакладзены на рускую мову і мовы іншых народаў. Яны сведчаць пра тое, што беларуская літаратура не толькі выйшла на ўсесаюзную арэну, а ўключаецца цяпер у сусветны літаратурны працэс.

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.

ПРЫЗ СТУДЫІ «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

За апошнія пяць гадоў у Мінскай вобласці атрымала шырокае развіццё кінамастацтва: колькасць самадзейных студыі і гурткоў павялічылася ўдвая. Штогод ствараецца 100—120 аматарскіх фільмаў, якія раскажваюць аб працы і адпачынку рабочых і калгаснікаў, аб перадавіках і наватарах вытворчасці, прыгажосці і багаці роднага краю.

Стала традыцыяй праводзіць конкурсы аматарскіх стужак. Цяпер аб'яўлены чарговы.

Ён прысвечана 40-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Пераможцамі стануць аматарскія фільмы, у якіх найбольш поўна будзе раскрыты неўміручы подзвіг савецкіх людзей у барацьбе з фашызмам, паказана паўсядзённая работа вэтэранаў вайны па патрыятычным выхаванні падрастаючага пакалення, дзейнасць грамадскіх па ўзвешчванні подзвігу герояў, ахове помнікаў.



СХОВІШЧА ЧАЛАВЕЧАЙ МУДРАСЦІ

У апошнія гады ў мікрараёне Чыжоўка ў Мінску з'явілася няма- ла цікавых будынкаў. Сярод іх но- вая бібліятэка. Аўтары праекта — маладыя архітэктары інстытута «Мінскпраект» В. Яўсеў і А. Ча- довіч за гэтую работу былі ўдас- тоены летась звання лаўрэатаў прэміі Ленінскага камсамола Беларусі.

Грамадскі цэнтр у Чыжоўцы, дзе пабудавана адна з буйнейшых у горадзе бібліятэк, яшчэ фармі- руецца. Цяпер тут размяшчаюцца дом быту, паліклініка, кінатэатр. Намячаецца будаўніцтва вышын- ных інтэрнатаў, комплексу буды- наў грамадскага прызначэння. З'яў- ленне бібліятэкі ўнесла пэўны ак- цэнт у аблічча архітэктурнага ан- самбля грамадскага цэнтру мікра- раёна. Невялікі, кампактны буды- нак, сцены якога аздоблены каляро- вымі вітражамі, размясціўся побач з кінатэатрам «Дружба». Плошча набыла закончанасць.

— У пачатку нашай работы, — расказвае Вячаслаў Яўсеў, — мы многа думалі аб тым, як павінна выглядаць наша дзецішча. Нам уяўлялася нешта ўзвышанае, што нясе святло, веды... Паступова вы- крышталізоўваўся вобраз. У на- шым уяўленні гэта былі рулоны папірусаў, стройныя рады кніг...

Але не толькі вонкавы выгляд адрознівае бібліятэку ад многіх ін- шых. Архітэктары ўключылі ў агульны аб'ём, апрача чытальнай залы, абанемента, кнігасховішча, яшчэ і лекцыйную залу, якая ўмя- шчае 200 чалавек. Такім чынам, функцыі бібліятэкі значна пашы- рыліся. Цяпер тут праходзяць лек- цыі, сустрэчы з цікавымі людзьмі. З'явілася дадатковая магчымасць арганізацыі розных выставак. Тут жа дзейнічае камісія па рабоце з моладдзю, існуюць розныя клубы па інтэрэсах, адкрылася музычная гасціная. Уключэнне ў будынак актавай залы ўскладніла ў нейкай ступені праектаванне, — працягвае свой расказ В. Яўсеў. — Абане-

мент, чытальная зала — у іх па- вінна быць ціха. А ў нас з'явілася шумная зона. Каб размежаваць іх, мы вырашылі размясціць чыталь- ную залу, кнігасховішча і абане- мент адно над адным.

Пры праектаванні выкарыстоў- ваўся прыцып «гібкай планіроў- кі». Самі работнікі бібліятэкі мо- гуць па неабходнасці мяняць пла- ніровачную структуру залы шляхам перастапоўкі мэблі і часовых дэка- ратывых перагародак.

Расказ В. Яўсеева дапоўніў Алег Ладкін, кіраўнік аўтарскага калек- тыву, які працаваў над праектам.

— У некаторай меры ўзорам для нас паслужыла бібліятэка, па- будаваная ў 30-я гады па праекту вядомага фінскага дойліда Алвара Аалта. Чым іменна яна цікавая? Гэты будынак адпавядае ўсім па- трабаванням, якія прад'яўляюцца да такіх збудаванняў. Ён аб'яд- ноўвае бібліятэку і лекторый, дзі- цячую бібліятэку, адкрытую чы- тальню, адміністрацыйныя пакоі.

Памяшканні размежаваны ўзроў- нем перакрываў і ў той жа час уяўляюць сабой адзіную складаную прастору. Сродкамі архітэктурны вырашаны не толькі функцыяналь- ныя, але і псіха-фізічныя задачы. Нам, напрыклад, спадабалася ўда- лае і арыгінальнае верхняе асвят- ленне. Мы выкарысталі такі самы прыём. Бакавое верхняе святло чы- тальнай залы нашай бібліятэкі льецца роўна і стварае спакойную, ізаляваную ад знешніх уздзеянняў абстаноўку, спрыяльны эмацыя- нальны «мікраклімат».

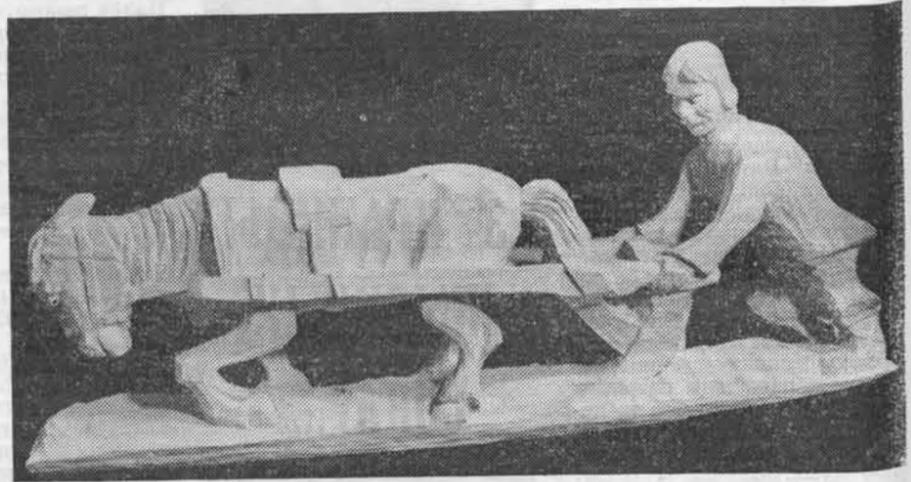
— Кнігу любілі і шанавалі ва ўсе часы, — гаворыць А. Ладкін — як любілі і шанавалі сховішча ча- лавечай мудрасці. Функцыя біблія- тэкі не змянілася і сёння. Заўсёды чалавек будзе прыходзіць сюды за ведамі. Толькі з часам магчымасці яе расшырацца. У нашым уяўлен- ні бібліятэка будучыні — гэта схо- вішча ведаў і адначасова клуб.

Н. НАДЗЕІНА.

Вядомаму народнаму майстру, разьбяр- у з Івянца Апалінарыю Пупко сёлета спаў- няецца 90 гадоў. У галіне драўлянай скульптуры ён пачаў працаваць яшчэ ў дэрэвалюцыйны час, калі аздабляў сваі- мі творамі інтэр'еры касцёлаў, цэркваў, каплічак. Сучасная тэматыка разьбяр- а ўключае сцэнкі з колішняга народнага побыту, фальклорныя, казачныя, літар- турныя сюжэты, якія вызначаюцца вост- рай назіральнасцю, тонкай дасціпнасцю, добрым веданнем жыцця. Творы Апалі- нарыя Фларыянавіча пабывалі на шмат- лікіх выстаўках у краіне і за мяжой, яны ўпрыгожваюць экспазіцыі многіх музеяў рэспублікі.

НА ЗДЫМКАХ: А. ПУПКО і яго работа «Араты».

Я. САХУТА.
Фота аўтара.



ЗНОЙДЗЕНА ХРОНІКА XIII СТАГОДДЗЯ

У развалінах былога езуіцкага каледжа беларускага горада Магілёва выяўлены чарцяжы і гравюры горада разам з яго хронікай, пачатай летапісцамі яшчэ ў XIII стагоддзі.

Дзень за днём хроніка апісвае па- дзеі, рэгіструе з'явы прыроды. Есць тут і поўны гумару расказ пра «паветранае падарожжа» пасла прускага князя ў час урагану ў 1694 годзе. «Град велічынёй з грэцкі арэх прабіваў абшыўку карэ- ты, — сведчыць хроніка, — аднак гэта не перашкодзіла экіпажу разам з пас- лом падняцца ў паветра. Віхор прыям-

ліў карэту на ратушной плошчы Магілё- ва. Пасол крыху перапалохаўся. Коні ж доўга не маглі ачуныць».

Гравюры і чарцяжы дапамогуць рэ- стаўтарам узнавіць першапачатковы выгляд квартала старадаўняга будынкаў горада, у тым ліку і каледж езуітаў, у якім будзе створаны музей гарадскога быту XV—XVIII стагоддзяў. Тут ужо вя- дуцца работы.

Адно з рэспубліканскіх выдавецтваў рыхтуе «Магілёўскую хроніку» да публі- кацыі.

СПОРТ

НАРВЕГІЯ прымала ўдзельнікаў шостага чэмпіяната свету сярод юніё- раў па класічнай барацьбе. Першае месца тут занялі спартсмены Савец- кага Саюза.

За зборную краіны выступалі і бе- ларускія барцы: гамяльчанін Сяргей Калаціла і Анатоль Федарэнка з Грод- на. Яны ўзнагароджаны бронзавымі медалямі за асабістае першынство.

ПРАЦЯГВАЮЦА фінальныя старты VIII летняй Спартаіяды наро- даў СССР.

Яшчэ адну ўзнагароду заваявалі спартсмены Беларусі. Трэцяе месца занялі тэнісісты рэспублікі.

У ЭДМАНТАНЕ (Канада) прахо- дзіць сусветная Універсіада. Выдатна на ёй выступаюць савецкія спартсме- ны. Толькі за першыя два дні яны заваявалі 10 залатых, 4 сярэбраныя і 2 бронзавыя медалі.

Сярод пераможцаў — Ірына Лары- чэва з Гродна. Пяць разоў яна бы-

ла мацнейшай на дыстанцыях у пла- ванні. Яшчэ адзін залаты медаль за- ваявала беларуская гімнастка Алена Палаява.

ЗАВЯРШЫЎСЯ першы круг чэмпі- піяната Савецкага Саюза па футболе сярод каманд вышэйшай лігі.

У апошнім туры дынамаўцы Мінска выйгралі ў маскоўскага «Спартак» і цяпер займаюць трэцяе месца ў тур- нірнай табліцы. Лідзіруе навічок вы- шэйшай лігі вільнюскі «Жальгірыс». У яго 23 ачкі. Мінчане адстаюць на адно ачко.

НА АЛІМПІЙСКІМ велатрэку «Карсон», дзе прайшлі міжнародныя спаборніцтвы на Вялікі прыз Лос- Анджэlesa, мінчанін Валерый Моўчан заняў трэцяе месца ў індывідуальнай гонцы праследавання на 4 кіламетры.

ТРЫНАЦЦАЦЬ мужчын і адна жанчына, пяціразовая чэмпіёнка свету масквічка Алена Міхайлоўская, пры- нялі ўдзел у першынстве ўсесаюзнага таварыства «Лакаматыв» па шашках.

Турнір у Бендэрах (Малдавія) упер- нена правёў майстар спорту СССР гамяльчанін Ігар Рыбакоў. Ён не па- цярэў ні аднаго паражэння і заняў першае месца.



Дзеці малююць... Што можа быць прасцей! Дожджык, елка, дарога, па якой ідзе маці, яркае сонейка над яе галавой... І што можа быць прыга- жэй! Сёння савецкія дзеці рэдка ма- лююць выбухі гармат, разрывы бом- баў. Яны не ведаюць вайны... Але бачаць па тэлевізары, чуюць з раз- моў дарослых, што яшчэ на нашай зямлі не ўсё добра. І, аднак, вераць:

іх жыццё будзе шчаслівым. Будучы побач маці і тата, адчыняцца новыя школы, стадыёны, студыі. А самі хлопчыкі і дзяўчынкі змогуць зай- мацца сваімі дзіцячымі справамі: пець, смяяцца, вучыцца, і, зразумела, маляваць — прыгожы, радасны свет сваёй Радзімы.

Фота У. ВІТЧАНКІ і С. КРЫЦКАГА.

Гумар

— Як прайшоў спектакль?
— Дзэдзэмону іграла новая актрыса і так бяздарна, што калі Атэла пачаў душыць яе, зала выбухнула апладысментамі.

Малады чалавек вырашыў украсці сваю каханую. Ноччу ён памог ёй спусціцца па вя- ровачнай лесвіцы. Яны выбеглі на вуліцу і, на ішчасце, тут жа убачылі таксі. Машына даста- віла іх у аэрапорт.

— Вы не ўяўляеце, як мод

вам удзячны, — сказаў малады чалавек вадзіцелю. — Колькі з нас?

— Нічога. Бацька вашай спа- дарожніцы ўсё аплациў загадзя.

У шатландскім гарадку вы- рашылі сабраць грошы на бу- даўніцтва грамадскага басей- на. Зборшчыкі ахвяраванняў зайшлі да Мак-Тавіша:

— Ці можаце вы што-не- будзь ахвяраваць на басейн?

— З задавальненнем, — ска-

заў Мак-Тавіш і вынес навед- вальнікам маленькае вядзерца з вадой.

Машына задушыла курыцу. Вадзіцель вылез, аглядзеўся, і, убачыўшы, што навокал нікога, схавіў курыцу і схавіў яе ў ба- гажнік. Раптоўна з-за кустоў выйшаў фермер.

— Спадзяюся, вы не будзеце сівярджыць, што хацелі даста- віць няшчасную ў бальніцу? — здэкліва спытаў ён.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦРК КП Беларусі.
Зак 1239